

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาสภาพการจัดโครงการอาหารกลางวันในกลุ่มโรงเรียนทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสังเกต โดยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนา และตารางประกอบคำอธิบาย ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนทุ่งหัวช้าง
- ตอนที่ 2 สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน
- ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน
- ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนทุ่งหัวช้าง แสดงไว้ในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียน

ชื่อโรงเรียน	จำนวน						เปิดสอนตั้งแต่ ชั้น จนถึงชั้น
	ครู (คน)	นักเรียน (คน)	ห้องเรียน (ห้อง)	อาคารเรียน (หลัง)	อาคาร ประกอบ (หลัง)	พื้นที่ (ไร่)	
บ้านทุ่งหัวช้าง	9	198	9	4	2	5	อนุบาล 1-ป.6
บ้านทุ่งเปิด	5	53	8	2	1	3	อนุบาล 1-ป.6
บ้านหนองป่าตึง	4	47	6	2	1	3	ป.1-ป.6
บ้านแม่บันเต็ง	7	104	7	2	1	6	อนุบาล 1-ป.6
บ้านห้วยไร่	10	148	8	2	1	11	อนุบาล 1-ป.6
สามัคคีศรีวิชัย	7	174	7	2	1	19	อนุบาล 1-ป.6
สามัคคีศรีวิชัย (สาขาบ้านดง)	3	155	5	1	1	4	อนุบาล 1-2, ป.1 ป.2, ป.3, ป.6
บ้านโป่งแดง	9	222	9	2	1	26	อนุบาล 1-ป.6

จากตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนทุ่งหัวช้าง พบว่า

1. จำนวนครู โรงเรียนที่มีจำนวนครูมากที่สุดคือ โรงเรียนบ้านห้วยไร่ จำนวน 10 คน รองลงมาคือ โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง และโรงเรียนบ้านโป่งแดง จำนวน 9 คน โรงเรียนที่มีครูน้อยที่สุดคือ โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย สาขาบ้านดง จำนวน 3 คน

2. จำนวนนักเรียน โรงเรียนที่มีนักเรียนมากที่สุด คือ โรงเรียนบ้านโป่งแดง จำนวน 222 คน รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง จำนวน 198 คน และโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย จำนวน 174 คน และโรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยที่สุด คือ โรงเรียนบ้านหนองป่าตึง จำนวน 47 คน

3. จำนวนห้องเรียน โรงเรียนที่มีห้องเรียนมากที่สุด คือ 9 ห้องเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง และโรงเรียนบ้านโป่งแดง รองลงมาคือ 8 ห้องเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านทุ่งเบ็ด โรงเรียนบ้านห้วยไร่ ส่วนโรงเรียนบ้านแม่บันเต็ง และโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย มี 7 ห้องเรียน โรงเรียนบ้านหนองป่าตึง มี 6 ห้องเรียน โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย สาขาบ้านดง มี 5 ห้องเรียน

4. จำนวนอาคารเรียน โรงเรียนที่มีอาคารเรียนมากที่สุด คือ โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง จำนวน 4 หลัง โรงเรียนบ้านแม่บันเต็ง โรงเรียนบ้านทุ่งเบ็ด โรงเรียนหนองป่าตึง โรงเรียนบ้านห้วยไร่ โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย โรงเรียนบ้านโป่งแดง มีโรงเรียนละ 2 หลัง และโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย สาขาบ้านดง มีอาคารเรียน 1 หลัง

5. จำนวนอาคารประกอบ ทุกโรงเรียนมีอาคารประกอบโรงเรียนละ 1 หลัง ยกเว้น โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง มีอาคารประกอบ 2 หลัง

6. พื้นที่ของโรงเรียน โรงเรียนที่มีพื้นที่มากที่สุดคือ โรงเรียนบ้านโป่งแดง มีจำนวน 26 ไร่ รองลงมาคือ โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัยมีจำนวน 19 ไร่ โรงเรียนบ้านห้วยไร่มีจำนวน 11 ไร่ โรงเรียนบ้านแม่บันเต็งมีจำนวน 6 ไร่ โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้างมีจำนวน 5 ไร่ โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย สาขาบ้านดงมีจำนวน 4 ไร่ โรงเรียนบ้านทุ่งเบ็ดและโรงเรียนบ้านหนองป่าตึง มีโรงเรียนละ 3 ไร่

7. การเปิดสอน ทุกโรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่อนุบาล 1 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยกเว้นโรงเรียนบ้านหนองป่าตึง เปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย สาขาบ้านดง เปิดสอนอนุบาล 1-2, ป.1, ป.2, ป.3, ป.6

จากข้อมูลการสังเกตและสอบถามสภาพทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนทุ่งหัวช้าง พบว่าในแต่ละโรงเรียนมีสภาพที่ตั้งที่แตกต่างกันไป สามารถจำแนกเป็น 3 กลุ่มตามสภาพที่ตั้งดังนี้

1. โรงเรียนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาล จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน โรงเรียนบ้านทุ่งเปิด และโรงเรียนบ้านหนองป่าตั้ง ทั้งสามโรงเรียน การคมนาคมที่สะดวกสบาย ถนนลาดยางตลอดสาย ตั้งอยู่ที่ตำบลฝ่งลำน้ำลี้ มีไฟฟ้า ประปาหมู่บ้าน โทรศัพท์ และยังเป็นแหล่งชุมชน อยู่ใกล้ตลาดสด โรงเรียนบาลสถานีตำรวจ และที่ว่าการอำเภอ

โรงเรียนบ้านทุ่งเปิด และโรงเรียนบ้านหนองป่าตั้ง เป็นโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก นักเรียนเป็นชาวพื้นเมืองทั้งหมด ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจน และมีจำนวนน้อยมากที่มีฐานะปานกลางจนถึงฐานะดี อาชีพผู้ปกครองส่วนใหญ่ทำไร่ ทำนา ทำสวน และรับจ้าง

โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 80 เป็นนักเรียนพื้นเมือง ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางจนถึงค่อนข้างฐานะดี สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ อาชีพผู้ปกครองส่วนใหญ่ ค้าขาย ทำไร่ รับจ้าง รับราชการ และอีกร้อยละ 20 เป็นนักเรียนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ผู้ปกครองมีฐานะยากจน ตั้งบ้านเรือนอยู่อีกชุมชนหนึ่งห่างไกลจากโรงเรียนประมาณ 2 กิโลเมตร การเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียนทางโรงเรียนจะมีรถรับส่งทุกวัน

2. โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตสุขาภิบาล มีถนนลาดยางผ่าน ทางคมนาคมสะดวก ได้แก่ โรงเรียนบ้านแม่บันเต็ง และโรงเรียนบ้านห้วยไร่

โรงเรียนบ้านแม่บันเต็ง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของศูนย์วิชาการกลุ่ม และอยู่ห่างจากศูนย์วิชาการกลุ่มเป็นระยะทาง 6 กิโลเมตร มีไฟฟ้า ประปาหมู่บ้าน โทรศัพท์ นักเรียนเป็นชาวพื้นเมืองทั้งหมด ผู้ปกครองของนักเรียน ส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและฐานะปานกลาง อาชีพส่วนใหญ่ทำไร่ รับจ้าง และเก็บของป่าขาย

โรงเรียนบ้านห้วยไร่ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของศูนย์วิชาการกลุ่มและอยู่ห่างจากศูนย์วิชาการกลุ่มเป็นระยะทาง 7 กิโลเมตร เป็นที่ราบลุ่ม มีไฟฟ้า ประปาหมู่บ้าน นักเรียนเป็นชาวเขาทั้งหมด ผู้ปกครองมีฐานะยากจน ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ อาชีพส่วนใหญ่คือ ทำไร่ เก็บของป่าขาย

3. โรงเรียนที่ตั้งอยู่บนเนินเขา นอกเขตสุขาภิบาล มีความทุรกันดาร ทางคมนาคมลำบาก ถนนลูกรังตลอดสาย ได้แก่ โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย สาขาบ้านดง และโรงเรียนบ้านโป่งแดง เป็นโรงเรียนที่อยู่ไกลที่สุดของกลุ่มโรงเรียนทุ่งหัวช้าง เป็นระยะทาง 10 กิโลเมตร ทั้งสามโรงเรียนมีไฟฟ้า และประปาภูเขา นักเรียนเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงทั้งหมด ผู้ปกครองมีฐานะยากจน ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ อาชีพส่วนใหญ่คือทำไร่ รับจ้าง และเก็บของป่าขาย

ตอนที่ 2 สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน

1. การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนทั้ง 8 แห่ง ได้จัดบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียนเป็นประจำทุกวัน และได้ดำเนินการอย่างจริงจังตามแนวนโยบายของทางราชการ โดยการดำเนินงานทุกโรงเรียน ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานเอกชน และองค์กรต่างๆ ให้ความสำคัญบริจาคเงิน สิ่งของ วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร และในส่วนของบุคลากรในโรงเรียนก็มีส่วนช่วย เช่น ในหลายโรงเรียน ผู้บริหารและคณะครูได้บริจาคเงิน สิ่งของ และบริการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบในการประกอบอาหารด้วย เช่น โรงเรียนบ้านโป่งแดง โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง โรงเรียนบ้านแม่บันเค็ง

นักเรียนส่วนมากเป็นนักเรียนที่มีฐานะยากจน ดังนั้นในทุกโรงเรียนจึงมีการบริการอาหารกลางวันในรูปแบบให้นักเรียนรับประทานฟรี โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีนักเรียนชาวเขาจะบริการอาหารกลางวันฟรีทุกวันสำหรับทุกคน คือ ทางโรงเรียนจะทำอาหารให้ ส่วนข้าวนักเรียนนำมาเองจากบ้าน ได้แก่ โรงเรียนบ้านโป่งแดง โรงเรียนบ้านห้วยไร่ โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย และโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัยสาขาบ้านดง

โรงเรียนที่มีนักเรียนพื้นเมือง ผู้ปกครองมีฐานะปานกลาง สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ในโรงเรียนบ้านทุ่งเบ็ด โรงเรียนบ้านหนองป่าตั้ง โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง ทางโรงเรียนจัดบริการอาหารให้นักเรียนรับประทาน ทุกวันสำหรับทุกคน แต่จะขอบริจาคเงินสนับสนุนโครงการจากนักเรียนเป็นรายเดือน หรือรายวัน เพื่อคงสภาพงบประมาณให้สามารถบริหารโครงการได้ตลอดระยะเวลา 1 ปีการศึกษา เพราะงบประมาณที่ทางราชการจัดสรรให้ไม่ปริมาณไม่เพียงพอ และไม่ครบตามจำนวนของนักเรียนด้วย

การดำเนินโครงการอาหารกลางวันของทุกโรงเรียน ได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งชุมชนที่ตั้งของโรงเรียนด้วย ด้วยความมุ่งหวังเพื่อให้เด็กนักเรียนมีสุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์ ได้รับประทานอาหารครบตามหลักโภชนาการ และยังเป็น การช่วยเหลือเด็กที่มีฐานะยากจน ได้มีอาหารกลางวันรับประทานเพื่อความอยู่ดีกินดีด้วย

ปัญหาที่พบในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในทุกโรงเรียนคือ ขาดงบประมาณ ทางราชการจัดสรรงบประมาณล่าช้า บางครั้งต้องหยุดโครงการอาหารกลางวันลงกลางปี ไม่ครบปีการศึกษา จึงเป็นปัญหาให้ผู้บริหารและคณะครูต้องขวนขวายหาเงินทุนมารองรับหรือจัดหาทุนสำรองในการจัดการบริหารโครงการอาหารกลางวันให้คงอยู่ต่อไป

2. บุคลากรในการดำเนินงาน

จากการศึกษา พบว่า ผู้รับผิดชอบและมีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการอาหารกลางวัน มีดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนของทุกโรงเรียนจะมีหน้าที่บริหาร ควบคุม สนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน จัดหางบประมาณเพิ่มเติม บริจาควัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร บางโรงเรียน เช่น โรงเรียนบ้านโป่งแดง ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้จัดซื้อและขนส่งวัตถุดิบในการประกอบอาหารทุกวัน
2. ครูเจ้าหน้าที่โครงการอาหารกลางวัน จากการศึกษพบว่า หน้าที่ของครูเจ้าหน้าที่โครงการอาหารกลางวันทั้ง 8 โรงเรียน ทำหน้าที่เหมือนกันคือ จัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย จัดซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหาร ควบคุมจัดทำรายการอาหาร ควบคุมดูแลการรับประทานอาหาร ให้ความรู้เรื่องโภชนาการแก่นักเรียน จัดแบ่งหน้าที่นักเรียนเพื่อรับผิดชอบในการทำกิจกรรม
3. คณะครูทุกคนมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน จัดหา บริจาค วัสดุคิบและวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร ตลอดจนควบคุมดูแลการทำกิจกรรมของเด็กนักเรียน อบรมมารยาทในการรับประทานอาหาร นอกจากนี้ คณะครูของโรงเรียนบ้านห้วยไร่ โรงเรียนบ้านทุ่งเบ็ด และโรงเรียนบ้านหนองป่าตั้ง ยังมีหน้าที่ผลักดันประกอบอาหารให้นักเรียน

4. ภารโรง ภารโรงของแต่ละโรงเรียนมีหน้าที่คอยดูแลอาคารสถานที่ ทำความสะอาด บริการด้านน้ำดื่มน้ำใช้ การกำจัดขยะและน้ำเสีย บางโรงเรียน เช่น โรงเรียนบ้านห้วยไร่ โรงเรียนบ้านทุ่งเป็ด และโรงเรียนบ้านหนองป่าตอง ยังมีหน้าที่คอยช่วยเหลือคณะกรรมการประกอบอาหารอีกด้วย

5. แม่ครัวผู้รับจ้างประกอบอาหาร มีบางโรงเรียนที่จ้างแม่ครัวจากบุคคลภายนอกมาประกอบอาหารให้นักเรียน จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านโป่งแดง โรงเรียนบ้านแม่บันเดิง โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย และโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย สาขาบ้านดง โดยว่าจ้างวันละ 50-100 บาท แม่ครัวผู้รับจ้างประกอบอาหารในแต่ละโรงเรียนจะมีหน้าที่แตกต่างกันไป แล้วแต่จะตกลงในชื่อว่าจ้าง แต่ส่วนใหญ่มีหน้าที่จัดเตรียมวัตถุดิบปรุงอาหารประกอบอาหารจนถึงการล้างทำความสะอาดภาชนะและสถานที่

6. แม่บ้านผู้ปกครองนักเรียนจากชุมชน มีหน้าที่ผลัดเปลี่ยนเวรมาช่วยคณะกรรมการอาหาร วันละประมาณ 1-2 คน โดยเฉพาะที่โรงเรียนบ้านทุ่งเป็ด และโรงเรียนบ้านหนองป่าตอง

3. สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน

1. โรงอาหาร มีโรงเรียนที่มีโรงอาหารจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านห้วยไร่ โรงเรียนบ้านแม่บันเดิง และโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัยสาขาบ้านดง ลักษณะของโรงอาหารเป็นอาคารชั้นเดียว พื้นซีเมนต์ ด้านข้างล้อมรอบด้วยผนังก่อด้วยอิฐ มีลักษณะเหมือนกันทั้งสามโรงเรียน

โรงเรียนที่ไม่มีโรงอาหาร ได้แก่ โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง จะใช้โรงฝึกงานแทน โรงเรียนบ้านทุ่งเป็ดและโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย ใช้อาคารชั่วคราวแทน และโรงเรียนบ้านโป่งแดงกับโรงเรียนบ้านหนองป่าตอง ใช้อาคารเอนกประสงค์แทน

บริเวณโรงอาหารเกือบทุกโรงเรียนมีกระดานดำแสดงรายการอาหารประจำวัน เครื่องปรุง บางแห่งมีรายชื่อนักเรียน รับประทานอาหารฟรี รายชื่อนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ มีโปสเตอร์รูปภาพอาหารและผลไม้ติดบนฝาผนัง คำขวัญเกี่ยวกับโภชนาการ มารยาทในการรับประทานอาหาร และรายชื่อนักเรียนที่เป็นเวรประจำวันด้วย

2. โรงครัว เป็นสถานที่ใช้ประกอบอาหารกลางวัน มีจำนวน 6 โรงเรียนที่มี โรงครัว ได้แก่ โรงเรียนบ้านแม่บันเต็ง โรงเรียนบ้านทุ่งเป็ด โรงเรียนบ้านหนองป่าตึง โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย และโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย สาขาบ้านดง จะมีการต่อเติมสร้างขึ้นมาใหม่เป็นเอกเทศ มีลักษณะ เป็นห้องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ โดยตั้งอยู่ไม่ไกล โรงอาหารมากนัก

ส่วนอีก 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านโป่งแดง และโรงเรียนบ้านห้วยไร่ ใช้ห้องเล็ก ๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งของอาคารเอนกประสงค์ที่ก่อสร้างขึ้นในตัวอาคาร

3. สถานที่เก็บล้างทำความสะอาด ทุกโรงเรียนไม่มีสถานที่เก็บล้างทำความสะอาด เป็นสัดส่วน ส่วนใหญ่จะนำอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ ล้างบริเวณที่มีก๊อกน้ำเท่านั้น

4. การจัดซื้อ การเตรียมวัตถุดิบ และการประกอบอาหาร

จากการศึกษาพบว่า การจัดซื้อวัตถุดิบ และการกำหนดรายการอาหารในแต่ละวัน ส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของครู เจ้าหน้าที่โครงการอาหารกลางวัน

การเตรียมวัตถุดิบ และการประกอบอาหารนั้น มีจำนวนโรงเรียน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านห้วยไร่ โรงเรียนบ้านทุ่งเป็ด และโรงเรียนบ้านหนองป่าตึง มีการแบ่งเวรครูรับผิดชอบประจำวันในการเตรียมวัตถุดิบ และการประกอบอาหารร่วมกับนักเรียน ซึ่งทางโรงเรียน จะแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มสี่ หรือเป็นชั้นเรียนมาช่วยครูเวรประจำวันในการหั่น ปอก ล้าง ทำความสะอาดวัตถุดิบ โดยเริ่มตั้งแต่เช้า 8.00 น. จนถึงเวลาก่อนโรงเรียนเข้าเรียน และจะมาช่วยอีกครั้งหนึ่งตั้งแต่เวลา 11.00 น.-12.00 น. ครูจะทำหน้าที่ปรุงอาหาร และมีนักเรียนคอย เป็นลูกมือครู จนถึงขั้นตัดอาหารบริการและการล้างทำความสะอาดอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และปิดกวางดสถานที่ด้วย

โรงเรียนที่จ้างแม่ครัวบุคคลภายนอก การเตรียมวัตถุดิบ และการประกอบอาหาร จะเป็นหน้าที่ของแม่ครัวที่รับจ้างทั้งหมด นักเรียนไม่มีส่วนร่วมเลย

5. การรับประทานอาหาร

โรงเรียนมีการกำหนดเวลาสำหรับรับประทานอาหารกลางวัน ดังนี้ โรงเรียนบ้านห้วยไร่ โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง โรงเรียนบ้านแม่บันเต็ง และโรงเรียนบ้านโป่งแดง จะแบ่ง

นักเรียนรับประทานอาหารเช้าเป็น 2 เวลา คือ ชั้นอนุบาลจะเริ่มเวลา 11.00 น. นักเรียนชั้น ป.1-ป.6 จะรับประทานพร้อมกันเวลา 12.00 น.

โรงเรียนบ้านทุ่งเปิด โรงเรียนบ้านหนองป่าตั้ง โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย และ โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัยสาขาบ้านดง จะรับประทานอาหารเช้าพร้อมกันทุกชั้นในเวลา 12.00 น.

ขั้นตอนการรับประทานอาหารเช้า จะดำเนินการดังนี้

โรงเรียนที่มีโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งรับประทานอาหารเช้า นักเรียนทุกคนจะเดินเข้าแถวเป็นระเบียบเรียบร้อยไปรับอาหาร แล้วเดินมานั่งรับประทานอาหารเช้าร่วมกันบนโต๊ะ ประมาณ 3-5 คน ต่ออาหารจำนวน 1 ถ้วย สำหรับโรงเรียนที่ไม่มีโต๊ะ เก้าอี้ ก็นำอาหารมาวางบนเสื่อนั่งล้อมวง รับประทานร่วมกันประมาณ 3-5 คน ต่ออาหาร 1 ถ้วยเช่นกัน แต่มีโรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง เท่านั้นที่ให้นักเรียนรับประทานอาหารเช้า 1 คน ต่ออาหาร 1 ถ้วย และมีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่ทำอาหารจากบ้านมารับประทานเอง ก่อนรับประทานอาหารเช้าแต่ละโรงเรียนจะมีกิจกรรม คือ ทุกคนพนมมือแล้วกล่าวคำขอบคุณหรือคำสรรเสริญพระคุณข้าว ซึ่งในคำกล่าวจะแตกต่างกันไปในแต่ละโรงเรียน เช่น โรงเรียนบ้านโป่งแดง กล่าวว่า

"ข้าวทุกจาน	อาหารทุกอย่าง
อย่ากินทิ้งขว้าง	เป็นของมีค่า
ชานาเหน้อยยาก	ลำบากหนักหนา
สงสารบรรดา	คนยากคนจน"

จากนั้นนักเรียนทุกคนกล่าวขอพระคุณคุณครู แล้วจึงลงมือรับประทานอาหารเช้าพร้อมกัน สำหรับเรื่องระเบียบวินัย และมารยาทในการรับประทานอาหารเช้า ทุกโรงเรียนจะมอบหมายหน้าที่ให้ครูเวรประจำวัน คอยควบคุมดูแลไม่ให้นักเรียนพูดคุยกันเสียงดังขณะรับประทานอาหารเช้า ไม่รับประทานมูมาม หกเลอะเทอะ และจะคอยแนะนำอบรมสั่งสอนตลอดเวลา นอกจากเรื่องระเบียบวินัยแล้ว บางโรงเรียนที่เป็นนักเรียนชาวเขา ครูยังคอยแนะนำรายการอาหารและส่วนประกอบ เครื่องปรุง คุณค่าทางโภชนาการ อาหารหลัก 5 หมู่ ให้นักเรียนรู้จักเป็นประจำทุกวัน จึงทำให้นักเรียนมีความรู้เรื่องอาหารและสามารถนำไปแนะนำต่อให้ผู้ปกครองทางบ้านได้อีกด้วย

6. วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะใส่อาหาร และการทำความสะอาด

โต๊ะ และเก้าอี้ที่ใช้ในการรับประทานอาหาร มีลักษณะเป็นโต๊ะยาว ม้านั่ง สำหรับให้นักเรียนนั่งรับประทานอาหาร มีจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองป่าตึง โรงเรียนบ้านแม่บันเต็ง โรงเรียนบ้านห้วยไร่ โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง

โรงเรียนบ้านโป่งแดง โรงเรียนบ้านทุ่งเป็ด โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย และโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย สาขาบ้านดง ไม่มีโต๊ะเก้าอี้สำหรับให้นักเรียนนั่งรับประทานอาหารเลย ทางโรงเรียนแก้ปัญหาโดยการซื้ออุปกรณ์พื้นซีเมนต์ แล้วให้นักเรียนนั่งเป็นกลุ่มรับประทานอาหาร

วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และภาชนะใส่อาหาร ทุกโรงเรียนจะมีพอใช้กับจำนวนนักเรียน โดยเฉพาะถ้วยชามใส่อาหาร มีจำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้างและโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัยสาขาบ้านดง จะมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน โรงเรียนดังกล่าวแก้ปัญหาโดยการยืมจากวัดมาใช้ ภาชนะที่ใช้ใส่อาหารให้นักเรียนนั้น แต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกันไป โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง โรงเรียนบ้านห้วยไร่ โรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย และโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัยสาขาบ้านดง จะใช้ถ้วยชามสังกะสี โรงเรียนบ้านหนองป่าตึง ใช้ถ้วยชามกระเบื้อง โรงเรียนบ้านโป่งแดง ใช้ถ้วยชามพลาสติก โรงเรียนบ้านทุ่งเป็ด โรงเรียนบ้านห้วยไร่ โรงเรียนบ้านแม่บันเต็ง ใช้ถาดหลุม สำหรับช้อนนั้น ทุกโรงเรียนให้นักเรียนนำมาเองจากบ้าน สำหรับสถานที่เก็บภาชนะ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ ทุกโรงเรียนจะใช้ชั้นวาง แขนงตามผนังบ้าง บางโรงเรียนเท่านั้นที่มีตู้เก็บภาชนะ

การทำความสะอาด เก็บล้างภาชนะ อุปกรณ์นั้น 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง โรงเรียนบ้านทุ่งเป็ด โรงเรียนบ้านห้วยไร่ โรงเรียนบ้านโป่งแดง โรงเรียนบ้านแม่บันเต็ง และโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย สาขาบ้านดง จะมีการจัดเวรนักเรียนเป็นกลุ่มสี่ รับผิดชอบในการล้างทำความสะอาด ส่วนอีก 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง และโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย จะเป็นหน้าที่ของแม่ครัวผู้รับจ้างประกอบอาหาร ส่วนโรงเรียนบ้านหนองป่าตึง จะเป็นหน้าที่ของนักเรียนที่รับประทานอาหารล้างด้วยตนเอง

ขั้นตอนในการทำความสะอาดเก็บล้างนั้น ทุกโรงเรียนได้จัดระบบการล้างเป็นขั้นตอนอย่างเหมาะสม ภาชนะที่ใช้ล้างทำความสะอาด คือ กะละมัง กระบวนการล้างเริ่มตั้งแต่การนำเศษอาหารเททิ้งลงถังขยะ การล้างด้วยน้ำเปล่า การล้างด้วยน้ำผสมน้ำยาล้างจาน ล้างน้ำสะอาด 1-3 ครั้ง แล้วจึงนำภาชนะที่สะอาดแล้วไปผึ่งแดด บางโรงเรียนจะใช้ผ้าสะอาดเช็ดอีกครั้งด้วย

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัญหาด้านบุคลากร

ข้อที่	ปัญหา	$\bar{X}$	S.D.
1. ปัญหาด้านบุคลากร			
1	การจัดตั้งคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวัน	1.63	0.48
2	การให้ความร่วมมือของคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวัน	1.75	0.66
3	ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบด้านการจัดซื้ออาหารสด อาหารแห้ง	2.50	1.00
4	ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ประกอบอาหาร	3.38	0.70
5	ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ	1.75	0.97
6	ขาดบุคลากรที่จะเป็นแรงงานในการเก็บล้างทำความสะอาด	2.25	0.97
7	บุคลากรขาดความรับผิดชอบในการเก็บรักษาอุปกรณ์ เครื่องใช้และภาชนะ	1.88	0.60
8	ครูไม่ให้ความร่วมมือในการจัดโครงการอาหารกลางวัน	2.00	0.87
9	การหมุนเวียนบุคลากรที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวัน	2.29	0.88
10	ผู้บังคับบัญชาไม่สนใจและไม่สนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน	1.50	0.50
11	ผู้ประกอบอาหารขาดประสบการณ์ในการปรุงอาหาร	2.00	0.71

จากตาราง 3 ปัญหาด้านบุคลากร พบว่า ข้อที่มีปัญหาระดับมาก ได้แก่ ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ประกอบอาหาร

ข้อที่มีปัญหาระดับน้อย ได้แก่ การขาดบุคลากรที่รับผิดชอบด้านการจัดซื้ออาหารสด อาหารแห้ง การหมุนเวียนบุคลากรที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวัน ขาดบุคลากรที่จะเป็นแรงงานในการเก็บล้าง ทำความสะอาด ครูไม่ให้ความร่วมมือในการจัดโครงการอาหารกลางวัน และผู้ประกอบอาหารขาดประสบการณ์ในการปรุงอาหาร การจัดตั้งคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวัน การให้ความร่วมมือของคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวัน ขาดบุคลากรที่จะเป็นแรงงานในการเก็บล้างทำความสะอาด บุคลากรขาดความรับผิดชอบในการเก็บรักษาอุปกรณ์ เครื่องใช้และภาชนะ

ข้อที่มีปัญหาระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาไม่สนใจและสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัญหาด้านงบประมาณและการเงิน

ข้อที่	ปัญหา	$\bar{X}$	S.D.
2. ปัญหาด้านงบประมาณและการเงิน			
1	การจัดสรรงบประมาณโครงการอาหารกลางวันล่าช้า	2.38	0.99
2	ขาดแคลนเงินทุนในการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ให้เพียงพอ	2.75	0.83
3	ขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนที่จะใช้จ่ายประจำวันในการจัดทำอาหาร	2.63	0.99
4	สินค้าที่ใช้ในการประกอบอาหารในท้องตลาดมีราคาแพง	3.00	1.00
5	การบริหารเงินงบประมาณยุ่งยากไม่คล่องตัว	2.13	0.78
6	การจำหน่ายอาหารกลางวันประสบปัญหาการขาดทุน	1.50	0.50

จากตาราง 4 ปัญหาด้านงบประมาณและการเงินที่พบว่า ข้อที่มีปัญหาระดับมากได้แก่ สินค้าที่ใช้ในการประกอบอาหารในท้องตลาดมีราคาแพง ขาดแคลนเงินทุนในการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ให้เพียงพอ ขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนที่จะใช้จ่ายประจำวันในการจัดทำอาหาร ข้อที่มีปัญหาระดับน้อย ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณโครงการอาหารกลางวันล่าช้า และการบริหารเงินงบประมาณยุ่งยาก ไม่คล่องตัว

ส่วนข้อที่มีปัญหาระดับน้อยที่สุด คือ การจำหน่ายอาหารกลางวันประสบปัญหาการขาดทุน

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัญหาด้านตัวนักเรียน

ข้อที่	ปัญหา	$\bar{X}$	S.D.
3. ปัญหาด้านตัวนักเรียน			
1	นักเรียนมีปัญหาในการเลือกรับประทานอาหารและขาดความรู้เรื่องโภชนาการ	2.00	0.50
2	นักเรียนไม่ชอบรับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียน	1.75	0.66
3	นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน	1.75	0.66
4	นักเรียนขาดความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายในการทำกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน	2.25	0.90

จากตาราง 5 ปัญหาด้านตัวนักเรียน พบว่า ข้อที่มีปัญหาในระดับน้อย คือ นักเรียนขาดความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายในการทำกิจกรรม โครงการอาหารกลางวัน และปัญหาในการเลือกรับประทานอาหารและขาดความรู้เรื่องโภชนาการ นักเรียนไม่ชอบรับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียนและนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัญหาด้านอาคารสถานที่

ข้อที่	ปัญหา	$\bar{X}$	S.D.
4. ปัญหาด้านอาคารสถานที่			
1	ไม่มีสถานที่ในการประกอบอาหาร	2.25	1.09
2	ไม่มีสถานที่ในการจำหน่ายอาหาร	1.86	0.83
3	ไม่มีสถานที่ให้นักเรียนนั่งรับประทานอาหาร	2.25	1.09
4	มีสัตว์เลี้ยงรบกวนในสถานที่ประกอบกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน	2.25	1.20
5	ขาดสถานที่สำหรับเก็บล้างทำความสะอาดภาชนะต่าง ๆ	2.38	0.99
6	ไม่มีสถานที่สำหรับเก็บอาหารสดที่เหลือใช้ในแต่ละวัน	2.13	0.78
7	ไม่มีสถานที่สำหรับเก็บอาหารแห้งที่เหลือใช้ในแต่ละวัน	2.25	0.43
8	ไม่มีสถานที่ในการให้การศึกษา เรื่องโภชนาการแก่นักเรียน เช่น สถานที่ติดแผ่นภาพ เป็นต้น	2.38	0.86

จากตาราง 6 ปัญหาด้านอาคารสถานที่ ข้อที่มีปัญหาในระดับน้อย ได้แก่ ไม่มีสถานที่ในการประกอบอาหาร ไม่มีสถานที่ให้นักเรียนนั่งรับประทานอาหาร มีสัตว์เลี้ยงรบกวนในสถานที่ประกอบกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน ขาดสถานที่สำหรับเก็บล้างทำความสะอาดภาชนะต่าง ๆ ไม่มีสถานที่สำหรับเก็บอาหารสดที่เหลือใช้ในแต่ละวัน ไม่มีสถานที่สำหรับเก็บอาหารแห้งที่เหลือใช้ในแต่ละวัน ไม่มีสถานที่ในการให้การศึกษา เรื่องโภชนาการแก่นักเรียน เช่น สถานที่ติดแผ่นภาพ ไม่มีสถานที่ในการจำหน่ายอาหาร

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัญหาด้านเครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์

ข้อที่	ปัญหา	$\bar{X}$	S.D.
5. ปัญหาด้านเครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์			
1	หาซื้อเครื่องครัวยาก	1.88	0.60
2	ขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร	2.25	0.83
3	ขาดแคลนอุปกรณ์และภาชนะในการรับประทานอาหาร เช่น ถ้วย ช้อน ฯลฯ	2.25	0.97
4	โต๊ะ เก้าอี้ ไม่พอให้บริการนักเรียน	2.75	1.20

จากตาราง 7 ปัญหาด้านเครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ข้อที่มีปัญหาระดับมาก ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ ไม่พอให้บริการนักเรียน

ข้อที่มีปัญหาระดับน้อย ได้แก่ ในเรื่องขาดแคลนเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร รวมถึงการขาดแคลนอุปกรณ์และภาชนะในการรับประทานอาหาร หาซื้อเครื่องครัวยาก

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัญหาอื่น ๆ

ข้อที่	ปัญหา	$\bar{X}$	S.D.
6. ปัญหาอื่น ๆ			
1	โรงเรียนอยู่ห่างไกลจากตลาดหรือแหล่งที่จะซื้ออาหารสด	2.50	0.71
2	ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปซื้ออาหารสูง	2.13	0.78
3	ผู้ปกครองไม่เข้าใจและไม่ให้ความร่วมมือ	2.38	0.99
4	ขาดการเอาใจใส่ติดตามให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2.25	0.83
5	ประชาชนในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ยากจนไม่สามารถให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร	2.63	1.11
6	ผู้ปกครองนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของโครงการอาหารกลางวัน	2.00	0.87
7	ขาดแคลนน้ำที่จะใช้ในการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน	2.63	1.22
8	ขาดแคลนน้ำในการทำความสะอาดอุปกรณ์ภาชนะในการประกอบอาหาร	2.38	0.99
9	ขาดกิจกรรมที่จะนำผลผลิตและรายได้มาสนับสนุนโครงการ	3.00	1.12
10	ขาดการประเมินผลโครงการอาหารกลางวันอย่างต่อเนื่อง	2.25	0.83

จากตาราง 8 ปัญหาอื่น ๆ พบว่า ในการดำเนินการโครงการอาหารกลางวันที่มีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ การขาดกิจกรรมที่จะนำผลผลิตและรายได้มาสนับสนุนโครงการ ประชาชนในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ยากจนไม่สามารถให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร ขาดแคลนน้ำที่จะใช้ในการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

นอกจากนั้นเป็นปัญหาในระดับน้อย

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เกี่ยวกับลักษณะการปฏิบัติตนในการรับประทานอาหารกลางวัน

ลักษณะการปฏิบัติตนในการรับประทานอาหารกลางวันของนักเรียน	จำนวนนักเรียน	ร้อยละ
1. รับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดให้ทุกวัน	176	90.30
2. รับประทานอาหารกลางวันบ้างบางวันเพราะไม่หิว	7	3.60
3. รับประทานอาหารบ้าง ไม่รับประทานอาหารบ้าง เพราะไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน	3	1.50
4. นำอาหารจากบ้านมารับประทานที่โรงเรียนทุก ๆ วัน	4	2.10
5. ซื้ออาหารของโรงเรียนรับประทานทุก ๆ วัน	5	2.50
รวม	195	100.00

จากตาราง 9 พบว่า นักเรียนที่รับบริการโครงการอาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดให้ทุกวัน มีจำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 90.30 นักเรียนที่รับประทานอาหารบ้างไม่รับประทานอาหารบ้างเพราะไม่หิว มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.60 นักเรียนที่ซื้ออาหารของโรงเรียนรับประทานทุก ๆ วัน มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 นักเรียนนำอาหารกลางวันมารับประทานที่โรงเรียนทุก ๆ วัน มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10 นักเรียนที่รับประทานอาหารบ้างไม่รับประทานอาหารบ้าง เพราะไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เกี่ยวกับเหตุผลในการเข้าร่วมโครงการอาหารกลางวัน

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
1. ความสนใจ	149	76.40
2. ผู้ปกครองบังคับ	20	10.30
3. โรงเรียนบังคับ	26	13.30
รวม	195	100.00

จากตาราง 10 นักเรียนส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการอาหารกลางวัน เพราะความสนใจ มีจำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 76.40 โรงเรียนบังคับ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 และผู้ปกครองบังคับ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10.30

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เกี่ยวกับวิธีการเข้ารับบริการอาหารกลางวัน

วิธีการ	จำนวน	ร้อยละ
1. โรงเรียนจัดให้รับประทานฟรี	108	55.70
2. นักเรียนรับประทานอาหารฟรีแต่ต้องทำงานตอบแทน	21	10.80
3. ซื้ออาหารจากทางโรงเรียน	66	33.50
รวม	195	100.00

จากตาราง 11 วิธีการเข้ารับบริการอาหารกลางวันของนักเรียน โดยโรงเรียนจัดให้รับประทานฟรีมีมากที่สุด มีจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 55.70 รองลงมาคือ วิธีซื้ออาหารจากทางโรงเรียน จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 นักเรียนรับประทานอาหารฟรีแต่ต้องทำงานตอบแทน มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 10.80

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการทำอาหารกลางวันของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1. ชอบ	186	95.40
2. ไม่ชอบ	9	4.60
1. อาหารอร่อยมีประโยชน์ต่อร่างกายมาก	150	76.90
2. อาหารอร่อยมีประโยชน์ต่อร่างกายพอใช้	41	21.00
3. ไม่อร่อย	4	2.10
1. มีอาการท้องเสียบางครั้ง	35	17.90
2. ไม่มีอาการท้องเสียเลย	160	82.10
1. สะอาดมาก	84	43.10
2. สะอาดพอใช้	109	55.90
3. ไม่สะอาด	2	1.00

จากตาราง 12 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการทำอาหารกลางวันของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ พบว่า นักเรียนชอบอาหารที่โรงเรียนทำ จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 95.40 และไม่ชอบจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.60

อาหารอร่อยมีประโยชน์ต่อร่างกายมาก มีจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 76.90 อาหารอร่อยมีประโยชน์ต่อร่างกายพอใช้ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 และไม่อร่อย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับประทานเสร็จแล้วไม่มีอาการท้องเสียเลย จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 82.10 และมีอาการท้องเสียบางครั้ง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 17.90

นักเรียนคิดว่าอาหารกลางวันสะอาดพอใช้ จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 55.90 สะอาดมาก จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 43.10 ไม่สะอาด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เกี่ยวกับความต้องการให้บุคคลเป็นผู้ประกอบอาหารกลางวัน

ผู้ประกอบอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
1. คณะครู	84	43.10
2. ภารโรง	3	1.50
3. แม่ครัวผู้รับจ้างประกอบอาหาร	108	55.40

จากตาราง 13 ความต้องการของนักเรียนที่จะให้บุคคลเป็นผู้ประกอบอาหารกลางวันพบว่า ต้องการให้แม่ครัวผู้รับจ้างประกอบอาหาร จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 55.40 ต้องการให้คณะครู จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 43.10 ต้องการให้ภารโรง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเตรียมอาหารกลางวัน

การทำงาน	จำนวน*	ร้อยละ
1. แบ่งกลุ่มทำงาน กำหนดหน้าที่ของสมาชิกในการทำงาน	87	44.61
2. กำหนดรายการอาหารกลางวันร่วมกับคณะครู	17	8.71
3. ล้างทำความสะอาดภาชนะสำหรับใส่อาหาร	156	80.00
4. ล้างทำความสะอาดภาชนะในการประกอบอาหาร	134	68.71
5. จัดและทำความสะอาดโต๊ะสำหรับทำอาหาร	86	44.10
6. จัดและทำความสะอาดโต๊ะสำหรับรับประทานอาหาร	106	54.35
7. จัดและทำความสะอาดเสื่อสำหรับนั่งรับประทานอาหาร	55	28.20
8. จัดและทำความสะอาดห้องครัว	111	56.92
9. เตรียมเครื่องปรุงอาหารร่วมกับคณะครู	35	17.94

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตาราง 14 การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเตรียมอาหารกลางวัน พบว่า กิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การล้างทำความสะอาดภาชนะสำหรับใส่อาหาร จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมาคือ การล้างทำความสะอาดภาชนะในการประกอบอาหาร จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 68.71 จัดและทำความสะอาดห้องครัว จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 56.92 จัดและทำความสะอาดโต๊ะสำหรับรับประทานอาหาร จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 54.35 และกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ การกำหนดรายการอาหารกลางวันร่วมกับคณะครู จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.71

ตาราง 15 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่ปฏิบัติในการรับประทานอาหารกลางวัน

กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
1. ล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหารกลางวันทุกครั้ง	189	96.92
2. เข้าแถวมารับประทานอาหารตามลำดับก่อน หลัง	130	66.66
3. จัดโต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้ในการรับประทานอาหารเช้าให้เรียบร้อย	81	41.53
4. จัดการปูเสื่อสำหรับนั่งรับประทานอาหารเช้าให้เรียบร้อย	49	25.12
5. ไม่คุยกันเสียงดังขณะรับประทานอาหาร	120	61.53
6. ไม่รับประทานอาหารตกเลอะเทอะ มุมมาม	111	56.92
7. แปรงฟันทุกครั้งภายหลังรับประทานอาหาร	112	57.43
8. กล่าวคำปฏิญาณตน หรือคำขอบพระคุณข้าว ก่อนรับประทานอาหาร	60	30.76
9. ช่วยครูในการตักอาหารบริการเพื่อน ๆ	70	35.89

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 15 กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติในการรับประทานอาหารกลางวัน พบว่า กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ ล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหารกลางวันทุกครั้ง จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 96.92 รองลงมาคือ การเข้าแถวมารับประทานอาหารตามลำดับก่อนหลัง จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 นักเรียนไม่คุยกันเสียงดังขณะรับประทานอาหารเช้า จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 61.53 นักเรียนแปรงฟันทุกครั้งภายหลังรับประทานอาหารเช้า จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 57.43 นักเรียนไม่รับประทานอาหารตกเลอะเทอะ มุมมาม จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 56.92 และกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติน้อยที่สุดคือ จัดการปูเสื่อสำหรับนั่งรับประทานอาหารเช้าให้เรียบร้อย จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 25.12

ตาราง 16 จำนวนและร้อยละการที่ครูได้ดูแลนักเรียนในขณะที่รับประทานอาหาร

กิจกรรม	จำนวน*	ร้อยละ
1. มีการสอนและแนะนำคุณค่าของอาหารที่จัดทำ	56	28.71
2. ร่วมรับประทานอาหารกับนักเรียนทุกครั้งอย่างน้อย 1 คน	25	12.82
3. แนะนำมารยาทในการรับประทานอาหารให้แก่ักเรียน	177	90.76

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 16 การที่ครูได้ดูแลนักเรียนในขณะที่รับประทานอาหาร พบว่า กิจกรรมที่นักเรียนคิดว่าครูทำมากที่สุด คือ การแนะนำมารยาทในการรับประทานอาหารให้แก่ักเรียน จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 90.76 รองลงมาคือ มีการสอนและแนะนำคุณค่าของอาหารที่จัดทำ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 28.71 และร่วมรับประทานอาหารกับนักเรียนทุกครั้งอย่างน้อย 1 คน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 12.82

ตาราง 17 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่ทำความสะอาดภาชนะและอุปกรณ์

กิจกรรม	จำนวน*	ร้อยละ
1. ทำความสะอาดสถานที่สำหรับรับประทานอาหาร	166	85.12
2. ทำความสะอาดสถานที่สำหรับประกอบอาหาร	117	60.00
3. ทำความสะอาดสถานที่สำหรับล้างภาชนะ	99	50.76
4. จัดโต๊ะ เก้าอี้ที่ใช้ในการรับประทานอาหารให้สะอาดเรียบร้อย	103	52.82
5. จัดปูเสื่อสำหรับนั่งรับประทานอาหารให้สะอาดเรียบร้อย	51	26.15
6. จัดเตรียมน้ำและล้างภาชนะและอุปกรณ์ด้วยขามิให้สะอาด	134	68.71

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 17 พบว่า นักเรียนทำความสะอาดสถานที่รับประทานอาหารมากที่สุด จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 85.12 รองลงมาคือ จัดเตรียมน้ำและล้างภาชนะและอุปกรณ์ด้วยขามิให้สะอาด จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 68.71 ทำความสะอาดสถานที่สำหรับประกอบอาหาร จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 จัดโต๊ะ เก้าอี้ที่ใช้ในการรับประทานอาหารให้สะอาดเรียบร้อย จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 52.82 ทำความสะอาดสถานที่สำหรับล้างภาชนะ จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 50.76 และกิจกรรมมีนักเรียนทำน้อยที่สุด คือ จัดปูเสื่อสำหรับนั่งรับประทานอาหารให้สะอาดเรียบร้อย จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 26.15

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของนักเรียน
ที่มีต่อการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.
1.	อาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดทำมีประโยชน์	3.32	0.51
2.	ฉันต้องการรับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียนทุกวัน	3.37	0.73
3.	ฉันชอบรับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียน	3.36	0.66
4.	กิจกรรมอาหารกลางวันทำให้ฉันมีความรับผิดชอบในการทำงาน	3.29	0.63
5.	ฉันชอบช่วยทำอาหารกลางวันที่โรงเรียน	2.78	0.90
6.	อาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดทำมีราคาถูก	3.34	0.88
7.	อาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดทำสะอาดถูกหลักอนามัย	3.42	0.62
8.	กิจกรรมอาหารกลางวันช่วยทำให้ฉันกับเพื่อนมีความสามัคคีกัน	3.24	0.72
9.	ฉันไม่ชอบพูดคุยกับเพื่อนเวลารับประทานอาหาร	2.89	0.89
10.	ฉันล้างมือทุกครั้งก่อนและหลังรับประทานอาหาร	3.74	0.46
11.	ฉันช่วยล้างภาชนะ อุปกรณ์ เครื่องครัว เสมอ	2.95	0.72
12.	ฉันชอบช่วยครูดักอาหาร	2.72	1.05
13.	อาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดทำอร่อย	3.19	0.56
14.	ฉันชอบร่วมทำกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน เช่น หั่นผัก ล้างจาน ฯลฯ	2.90	0.86
15.	โรงอาหารของโรงเรียนฉันสะอาด	2.87	0.62
16.	ฉันชอบรับประทานอาหารกลางวันร่วมกับเพื่อน ๆ	3.72	0.46
17.	นักเรียนทุกคนควรเข้าแถวให้เป็นระเบียบในการมารับอาหาร	3.54	0.72
18.	ภาชนะถ้วยชามที่ใส่อาหารทุกชิ้นสะอาด	3.30	0.61

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.
19.	เพื่อน ๆ ทุกคนมีความรับผิดชอบในการช่วยกิจกรรมอาหารกลางวัน เช่น ล้างจาน ภาชนะ ทำความสะอาดโรงอาหาร ฯลฯ	3.14	0.72
20.	ฉันชอบรับประทานอาหารกลางวันคนเดียว	1.49	0.78
21.	ฉันแปรงฟันทุกครั้งหลังรับประทานอาหาร	2.91	0.83
22.	เวลารับประทานอาหารมักมีสัตว์มารบกวน เช่น สุนัข แมลงวัน	2.52	1.08
23.	การรับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียนทำให้ฉันประหยัดเงิน	3.47	0.83
24.	ฉันรู้สึกอึดอัดทุกวันที่ได้รับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียน	3.22	0.74
25.	อาหารกลางวันที่โรงเรียนทำให้ฉันเติบโตและแข็งแรง	3.38	0.63

ตาราง 18 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนพบว่า ข้อที่นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ ล้างมือทุกครั้งก่อนและหลังรับประทานอาหารเช้า รับประทานอาหารเช้าร่วมกับเพื่อน ๆ นักเรียนทุกคนควรเข้าแถวให้เป็นระเบียบในการมารับอาหาร

ข้อที่นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ อาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดทำมีประโยชน์ ฉันต้องการรับประทานอาหารเช้าที่โรงเรียนทุกวัน ฉันชอบรับประทานอาหารเช้าที่โรงเรียน กิจกรรมอาหารกลางวันทำให้ฉันมีความรับผิดชอบในการทำงาน ฉันชอบช่วยทำอาหารกลางวันที่โรงเรียน อาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดทำมีราคาถูก อาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดทำสะอาด ถูกหลักอนามัย กิจกรรมอาหารกลางวันช่วยทำให้ฉันกับเพื่อนมีความสามัคคีกัน ฉันไม่ชอบพูดคุยกับเพื่อนเวลารับประทานอาหาร ฉันช่วยล้างภาชนะ อุปกรณ์เครื่องครัวเสมอ ฉันชอบช่วยครู

ตักอาหารอาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดทำอร่อย ฉันชอบร่วมทำกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน เช่น หั่นผัก ล้างจาน ฯลฯ โรงอาหารของโรงเรียนฉันสะอาด ภาชนะถ้วยชามที่ใส่อาหารทุกชิ้นสะอาด เพื่อนๆ ทุกคนมีความรับผิดชอบในการช่วยกิจกรรมอาหารกลางวัน เช่น ล้างจาน ภาชนะทำความสะอาดโรงอาหาร ฯลฯ ฉันแปรงฟันทุกครั้งหลังรับประทานอาหาร เวลารับประทานอาหารมักมีสัตว์มารบกวน เช่น สุนัข แมลงวัน การรับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียนทำให้ฉันประหยัดเงิน ฉันรู้สึกอึดอัดทุกวันที่ได้รับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียน อาหารกลางวันที่โรงเรียนทำให้ฉันเติบโตและแข็งแรง

ข้อที่นักเรียนเห็นด้วยในเกณฑ์น้อยที่สุด คือ ฉันชอบรับประทานอาหารกลางวันคนเดียว